

Arbetsmarknadens parter bör experimentera med minimilöner

Dagens Arena den 27 november 2017

Forskningen kan inte svara entydigt på hur sänkta minimilöner påverkar arbetsmarknadssituationen för flyktingar och andra utsatta grupper.

Sverige står inför utmaningen att integrera stora grupper nyanlända flyktingar på arbetsmarknaden.

Det är välkänt att utrikes födda, och framförallt flyktinginvandrare, är en utsatt grupp på den svenska arbetsmarknaden. Inom forskningen råder relativ samsyn om att olika faktorer, såsom låg formell utbildningsnivå, bristande språkkunskaper, avsaknad av nätverk och sociala kontakter samt förekomsten av diskriminering i varierande grad bidrar till utrikes föddas utsatta position.

Olika typer av utbildningsinsatser kommer att vara ett centralt inslag i arbetet med att integrera de senaste årens flyktingar på den svenska arbetsmarknaden. Men inte sällan framförs uppfattningen att enbart utbildningsinsatser inte är tillräckliga.

Ett av de oftast förekommande förslagen är att sänka de kollektivavtalsreglerade minimilönerna för lågutbildade flyktingar och andra nyinträdande på arbetsmarknaden.

De minimilöner som är mest relevanta i detta sammanhang avser anställda i yrken med låga kvalifikationskrav och som inte har tidigare erfarenhet.

Dessa minimilöner är relativt höga i Sverige i jämförelse med andra länder.

Debatten om huruvida sänkta minimilöner är ett effektivt sätt att öka sysselsättningen bland flyktingar är välkommen.

Men vi vill påstå att frågan om huruvida sänkta minimilöner kan tänkas öka sysselsättningen är mer komplex än vad som hittills framkommit.

Visserligen pekar den empiriska forskningen på att höjningar av minimilönerna varit förbundna med negativa sysselsättningseffekter på den svenska arbetsmarknaden, särskilt för utsatta grupper.

Emellertid vet vi betydligt mindre om vilka effekter sänkningar av minimilönerna skulle föra med sig. Vi föreslår därför att fältexperiment med förändrade minimilöner genomförs på den svenska arbetsmarknaden.

Sänkningar av nominella minimilöner är ovanliga, även internationellt, och mycket få forskningsresultat avser sådana sänkningar. Den knapphändiga empiri som finns pekar på att effekterna på sysselsättningen av sänkningar är mindre eller mer osäkra än effekterna av höjningar av motsvarande storlek.

I en färsk artikel i Ekonomisk Debatt diskuterar vi denna forskning mer ingående.

Vi menar att parterna på den svenska arbetsmarknaden skulle kunna bidra till att förbättra kunskaperna om minimilönernas sysselsättningseffekter genom ett regelrätt fältexperiment, vilket bör genomföras i samarbete med forskare.

På så sätt kan minimilönen höjas eller sänkas i vissa slumpmässigt valda företag eller regioner, vilket minskar de många osäkerhetsfaktorerna i de tidigare observationsstudierna.

Nyligen kom arbetsgiversidan och LO: överens om så kallade etableringsanställningar, vilka ska gälla för nyanlända och andra långtidsarbetslösa under maximalt två år.

Arbetsgivarnas lönekostnader för dessa riktade anställningar kommer att ligga väsentligt under kollektivavtalens minimilöner, men avsikten är att mellanskillnaden ska fyllas ut med en statlig subvention direkt till de anställda. Enligt vår mening borde uppgörelsen också innehålla experimentella inslag.

Ett regelrätt fältexperiment kommer inte att ge något slutgiltigt svar på vilka sysselsättningseffekter svenska minimilöner har. Det kan inte heller någon annan enskild studie göra.

Däremot kan experimentet avsevärt öka våra kunskaper om effekter som är svårutforskade på annat sätt. Kunskapsläget om minimilönernas effekter på sysselsättningen skulle därmed lyftas till en betydligt högre nivå.

Mats Hammarstedt

Per Skedinger